

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

Pārskats par ārpustiesas strīdiem 2019.gadā regulējamo sabiedrisko pakalpojumu nozarēs

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

I Ievads

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (turpmāk – Regulatora likums) 32.panta pirmo daļu kā ārpustiesas instance izskata strīdus starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un lietotāju vai starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem (turpmāk – strīds) par to tiesībām un pienākumiem, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem.

Regulatora likums nosaka arī, kādās nozarēs sabiedriskie pakalpojumi tiek regulēti, kas ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji un lietotāji, kā arī kārtību, kādā Regulators izskata strīdus.

Valsts regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību šādās nozarēs (turpmāk – regulējamās nozares): enerģētika (elektroenerģijas apgāde, siltumenerģijas apgāde, dabasgāzes apgāde), ūdenssaimniecība, elektroniskie sakari, pasts, sadzīves atkritumu apsaimniekošana (sadzīves atkritumu apglabāšana atkritumu poligonos).

Ministru kabineta 2009.gada 27.oktobra noteikumi Nr.1227 „Par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem” nosaka detalizētāk to sabiedrisko pakalpojumu veidus, kuru sniegšanu nepieciešams regulēt.

Izņēmums, kad Regulators neizskata strīdus, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem, ir par zaudējumiem, maksājuma dokumentiem vai parāda piedziņu. Šādus strīdus izskata tiesa Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā (Regulatora likuma 32.panta sestā daļa).

Regulators kopš 2002.gada visus lēmumus par strīdiem, kurus Regulators izskatījis kā ārpustiesas instance, publicē Regulatora tīmekļvietnē www.sprk.gov.lv.

Patērētāju ārpustiesas strīdu risinātāju likuma (turpmāk – Strīdu risinātāju likums) 3.panta otrā daļa noteic, ka strīdus, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares normatīvajiem aktiem, izskata Regulators saskaņā ar Regulatora likumā noteikto kārtību. Atbilstoši Regulatora likumam arī Strīdu risinātāju likums noteic, ka Regulators kā ārpustiesas strīdu risinātājs ir institucionāli un funkcionāli neatkarīgs. Strīdu risinātāju likuma 13.pants noteic, kādu informāciju ārpustiesas strīdu risinātājs iekļauj savā iepriekšējā gada darbības pārskatā par strīdiem, kuru publicē savā mājaslapā internetā (tīmekļvietnē) līdz 1.martam.

Strīdu risinātāju likums attiecas tikai uz patērētājiem – fiziskām personām, bet, tā kā Regulatora kā ārpustiesas strīdu risinātāja darbība saskaņā ar Regulatora likumu ir plašāka, jo Regulators izskata strīdus arī tad, ja iesniegumus iesniedz regulējamo sabiedrisko pakalpojumu lietotājs – juridiska persona vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, šis pārskats ietver informāciju par visiem Regulatora izskatītajiem strīdiem 2019.gadā.

Šajā pārskatā netiek apkopota informācija par Regulatorā iesniegtajiem iesniegumiem, uz kuriem Regulators ir sniedzis atbildi saskaņā ar Iesniegumu likumu (Regulatora likuma 35.panta otrā daļa).

II Regulatorā izskatītie strīdi 2019.gadā

Regulators 2019.gadā izskatīja trīs ierosinātus strīdus enerģētikas nozarē un ūdenssaimniecības nozarē, kuros pieņēma lēmumus pēc būtības.

Visi trīs izskatītie strīdi bija radušies starp sabiedrisko pakalpojumu lietotāju kā fizisku personu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju kā juridisku personu.

Pārējās regulējamās nozarēs 2019.gadā strīdi netika izskatīti.

Regulatorā izskatīto strīdu veidi 2019.gadā

Enerģētikas nozarē dabasgāzes apgādē tika izskatīti šādi strīdi par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcību, konstatējot dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu:

- viens strīds par dabasgāzes piegādes pārtraukšanas tiesiskumu;
- viens strīds par dabasgāzes piegādes pārtraukšanas tiesiskumu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja atteikumu noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu.

Ūdenssaimniecības nozarē tika izskatīts strīds:

- viens strīds par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu līguma noslēgšanu un kompensācijas prasījuma pamatotību.

Strīdu izbeigšana

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.²panta sešpadsmito daļu Regulators strīda izskatīšanas procesu izbeidz, ja iesniedzējs atsauc iesniegumu par strīda izskatīšanu.

Regulators 2019.gadā nevienu ierosināto strīdu nav izbeidzis. Tātad Regulators 2019.gadā 100% gadījumu izskatīja strīdus, pieņemot lēmumus.

1.tabula. Regulatorā izskatīto strīdu apkopojums pa nozarēm 2019.gadā

Strīdu risināšanas rezultāts	Enerģētikas nozarē	Ūdenssaimniecības nozarē	Elektronisko sakaru nozarē	Pasta nozarē	Kopā:
	2019	2019	2019	2019	2019
apmierināts	-	1	-	-	1
noraidīts	2	-	-	-	2
daļēji apmierināts	-	-	-	-	-
izbeigts	-	-	-	-	-
kopā:	2	1	-	-	3

Ārpustiesas strīdu vidējais risināšanas ilgums 2019.gadā

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.panta pirmās daļas 2.punktu ne vēlāk kā 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts iesniegums par strīda izskatīšanu un Regulators ir izvērtējis iesniegumu un pievienotos pierādījumus, kas pamato strīda priekšmetu un pierāda veiktos pasākumus

strīda atrisināšanai izlīguma veidā, Regulators pieņem lēmumu par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.¹pantu Regulators izvērtē strīdu pēc būtības, konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus un izskata strīdu triju mēnešu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

Ārpusstiesas strīdu vidējais risināšanas ilgums Regulatorā ir nepilni trīs mēneši no dienas, kad Regulators pieņem lēmumu par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

III Regulatorā 2019.gadā izskatītie strīdi regulējamās nozarēs un to būtība

1. Enerģētikas nozarē dabasgāzes apgādē

Regulators izskatīja divus strīdus par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcību, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam konstatējot dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu - par dabasgāzes piegādes pārtraukšanas tiesiskumu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja atteikumu noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu.

Veicot dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāta kontroli objektos, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs konstatēja bojājumus, kā rezultātā iespējams gan izmainīt mēraparāta skaitīšanas ierīces rādījumus, samazinot patērētās dabasgāzes uzskaitīto daudzumu, gan patērēt dabasgāzi bez maksas. Pamatojoties uz konstatētajiem dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāta bojājumiem, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs pārtrauca dabasgāzes piegādi, vēršās pie sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem ar pretenziju par izlietotās dabasgāzes un kompensācijas samaksu, kā arī vienā gadījumā atteica slēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jaunu lietotāju.

Saskaņā ar tiesību aktos noteikto regulējumu sadales sistēmas operators ir tiesīgs nekavējoties pārtraukt dabasgāzes piegādi, par to informējot dabasgāzes tirgotāju, ja sadales sistēmas operators ir konstatējis pārkāpumu, kura dēļ lietotājam tika samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

Sabiedrisko pakalpojumu lietotāji uzskatīja, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs ir nepamatoti pārtraucis dabasgāzes piegādi, kā arī nepamatoti atteicis slēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jaunu lietotāju gadījumā, kad ir notikusi īpašuma tiesību maiņa.

Dabasgāzes tirgotāja rīcība, atsakot slēgt dabasgāzes piegādes līgumus parādu dēļ īpašuma tiesību maiņas gadījumos ir pamatota, ja faktiski tiek novērsta ļaunprātīga izvairšanās no norēķiniem par iepriekš gazificētajā objektā saņemto dabasgāzi. Arī Konkurences padome 2013.gada 1.oktobra lēmumā Nr.E02-48¹ ir secinājusi, ka īpašuma tiesību maiņa starp vienā mājsaimniecībā dzīvojošām fiziskām personām var tikt izmantota ļaunprātīgi, lai saņemtu dabasgāzes piegādi. Tādēļ nosakāms, ka tiesiskais pienākums neattiecas uz dabasgāzes piegādes līguma noslēgšanu un dabasgāzes piegādi jaunajam īpašniekam par iepriekšējā īpašnieka, kurš dzīvo vienā mājsaimniecībā ar jauno īpašnieku (lietotājiem gazificētajā objektā ir deklarētas dzīvesvietas), parāda apmaksu par patērēto dabasgāzi gazificētajā objektā, par kuru tiek slēgts līgums. Līdz ar to dabasgāzes piegādes atjaunošanas un jauna dabasgāzes līguma slēgšanas atteikums ir pamatots gadījumos, kad to lūdz jaunais īpašnieks un pastāv iepriekšējā īpašnieka parāds par patērēto dabasgāzi gazificētajā objektā, par kuru tiek slēgts dabasgāzes piegādes līgums, ja jaunais īpašnieks un iepriekšējais īpašnieks dzīvo vienā mājsaimniecībā.

¹ https://www.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/BXDT6x2tyV.pdf

Abu strīdu izskatīšanas rezultātā sabiedrisko pakalpojumu lietotāju prasījumi par pienākumu atjaunot dabasgāzes piegādi un noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jaunu lietotāju noraidīti, jo Regulators secināja, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs rīkojies atbilstoši tiesību aktos noteiktajam regulējumam.

Lēmumi pieejami:

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN036D14022019.pdf

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN077D04042019.pdf

2. Ūdenssaimniecības nozarē

Regulators izskatīja vienu strīdu par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu līguma noslēgšanu un kompensācijas prasījuma pamatotību.

Sabiedrisko pakalpojumu lietotājs vērsās pie sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, lai noslēgtu līgumu par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu nekustamajam īpašumam (iegādāts 2019.gadā sākumā), bet sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs atteica noslēgt līgumu, pieprasot sabiedrisko pakalpojumu lietotājam vispirms samaksāt kompensāciju, atsaucoties uz Ministru kabineta 2016.gada 22.marta noteikumu Nr.174 „Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu” (turpmāk – Noteikumi Nr.174) 53.punktu un 53.1.apakšpunktu, savu prasību pamatojot ar viedokli, ka nekustamajā īpašumā sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs ir konstatējis patvaļīgu pieslēgumu.

Regulators strīda izskatīšanas procesā secināja, Regulatora kompetencē ir izvērtēt strīdu starp sabiedrisko pakalpojumu lietotāju un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju tiktāl, cik uz strīda apstākļiem ir piemērojams Likums, Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums un Noteikumi Nr.174 jautājumos saistībā ar sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas regulēšanu, bet Regulatora kompetencē nav izskatīt jautājumus par netaisnu iedzīvošanos vai par nekustamā īpašuma nastām Civillikuma izpratnē.

Regulators, izskatot strīdu, secināja, ka konkrētā strīda faktiskajos apstākļos kompensāciju sabiedrisko pakalpojumu lietotājam sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs ir aprēķinājis nepamatoti.

Tādējādi nav pamatoti sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja sabiedrisko pakalpojumu lietotājam izvirzītie līguma noslēgšanas priekšnoteikumi par kompensācijas samaksu un tehnisko noteikumu pieprasījumu jaunu pieslēgumu ierīkošanai pie centralizētās ūdensapgādes sistēmas un centralizētas kanalizācijas sistēmas. Tā kā ūdenssaimniecības pakalpojumu līgums ir civiltiesisks darījums (ievērojot Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā un tam pakārtotajos normatīvajos aktos noteikto), Regulators secināja, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam un sabiedrisko pakalpojumu lietotājam nepieciešams veikt darbības, ņemot vērā Regulatora secinājumus šā strīda ietvaros, lai noslēgtu līgumu par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu nekustamajam īpašumam.

Lēmums pieejams:

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN208D19122019_0.pdf

IV Noslēgums un Regulatora ieteikumi

Izvērtējot 2019.gada strīdu pārskatā ietvertos strīdus enerģētikas nozarē, visi ietvertie prasījumi bija noraidīti, Regulators secina, ka minēto strīdu gadījumos sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji bija rīkojušies saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Tādējādi sabiedrisko pakalpojumu lietotāju vēršanās pie Regulatora ar lūgumu izskatīt strīdu bijusi saistīta vai nu ar neinformētību par lietotāju tiesībām un pienākumiem, vai nevēlēšanos pieņemt tiesisko regulējumu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju sniegto skaidrojumu, vai ar vēlmi saņemt valsts iestādes izvērtējumu par strīda situāciju.

Ūdenssaimniecības nozarē ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem kā ikvienam sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam viens no pamatpienākumiem ir nodrošināt nepārtrauktus sabiedriskos pakalpojumus. Tādēļ, izskatītā strīda ūdenssaimniecības nozarē rezultātā, Regulators uzsver, ka ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem ir atbildīgi jāizvērtē situācijas un faktiskie apstākļi pirms atteikt līguma noslēgšanu kādam lietotājam. Atteikuma iemesliem ir jābūt pamatotiem, nav pieļaujami, ka ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji neprecīzi piemēro tiem saistošos normatīvos aktus par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu. Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju izvirzītajiem līguma noslēgšanas priekšnoteikumiem kontekstā ar konkrētās faktiskās situācijas apstākļiem ir jāatbilst normatīvajos aktos noteiktajam. Vienlaikus ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējam savā darbībā ir jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Savukārt ūdenssaimniecības pakalpojumu lietotāji ir aicināti vērsties Regulatorā situācijās, kad ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju rīcība un prasības nav pamatotas.

Regulators atgādina, ka strīdu izvērtēšana Regulatorā notiek saskaņā ar sacīkstes principu, tātad katrai strīda pusei ir jāpierāda savi apgalvojumi un prasījumi.

Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja ieteicamā labā prakse būtu, izskatot sabiedrisko pakalpojumu lietotāju iesniegumus, detalizētāk skaidrot sabiedrisko pakalpojumu lietotājam savu viedokli, rīcību un jo īpaši – pakalpojuma sniegšanas un lietošanas noteikumus, sarežģītākos gadījumos izvērtējot iespējamību tikties ar sabiedrisko pakalpojumu lietotāju arī klātienē.

Savukārt sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem vajadzētu rūpīgi iepazīties ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas noteikumiem, kas paredz gan sabiedrisko pakalpojumu lietotāju tiesības, gan arī pienākumus.

Regulators aicina interesentus iepazīties ar Regulatora tīmekļvietnē www.sprk.gov.lv pieejamiem lēmumiem par strīdu izskatīšanu un citu tur pieejamo informāciju. Lēmumos ir atspoguļoti Regulatora argumenti, kas var palīdzēt izvērtēt jautājumu par vēršanos Regulatorā ar potenciālo strīdu. Vienlaicīgi Regulators vērs uzmanību, ka, izskatot katru strīdu, tiek ņemti vērā konkrētie tiesiskie un faktiskie apstākļi.